

Una gran ovació coronà el tan entusiasta i patriòtic discurs de l'amic Canturri.

El President invità a parlar al senyor Mariano Joven, President d'Izquierda Republicana a Mèxic. El saludà com a cavaller il·lustre d'Aragó, poble baró, com digué el gran escriptor Gracián, i com a confederat d'amistat constant envers Catalunya.

Mariano Joven, amb eloqüència que els anys afinen, saludà en nom de l'Ateneo Salmerón als amics de sempre, integrants d'Esquerra Republicana de Catalunya, gran Partit, diu, nascut en un modest centre de la barriada de Sans i que a l'impuls dels seus primers directius, homes d'una destacada significació i de vàlua extraordinària, arribà a ser la força política més important de Catalunya.

Subratllà el senyor Joven les afinitats entre E. R. de C. i Izquierda Republicana, destacant com a primordial la passió d'un i altre Partit per la República, denominador comú que ens té enllaçats en les mateixes aspiracions.

"Per defensar-la i servir-la, amb honestedat i decència, però sense malícia, estem ací tots plegats. I haurem de caminar junts en els nostres afanys per l'alliberació de Catalunya i d'Espanya. Que en aquesta tasca —afegeix l'orador—, ens acompanyi un gran sentit de comprensió, sense el qual l'esforç seria totalment inútil."

I acabà dient, amb abrandament propi d'una joventut d'esperit que fa honor al seu cognom, que aquesta solemne commemoració de nostàlgies i de records sigui una afirmació de fe en els nostres destins i una maledicció per l'usurpador, a l'ensem que una comunió sincera de les nostres ànimes.

Una ovació sorollosa subratllà les frases curulles de sinceritat i d'emoció del nostre dilecte amic.

Després el senyor Galés pregà al nostre distingit invitat, senyor Luís d'Irisarri, Delegat del Govern d'Euzkadi a Mèxic, que volgués adreçar unes paraules a l'auditori. El senyor Irisarri accedeix amablement a l'invitació, improvisant una salutació cordial a la nombrosa representació de l'E. R. de Catalunya. Va posar de relleu els llaços d'amistat i germanor que han existit sempre entre els dos pobles hispànics, els quals tenen plantejada la mateixa lluita per la supervivència de la seva personalitat nacional. Recorda el temps de guerra, quan les institucions basques trobaren a Catalunya el caliu de la llar perduda i la sortida conjunta del territori republicà dels dos Presidents, Aguirre i Companys, i la coincidència amb què sempre actuaren, sense que el seu esforç per la victòria fos sempre ben rebut, per mor dels recels estúpits de governants de darrera hora. Perduda Bascònia, un exèrcit aguerit de trenta a quaranta mil homes hauria pogut atrinxer-se a Catalunya, si la visió enterbolida dels centralistes no ho hagués entrebancat.

Parla de la tasca complementària que escau a les característiques del poble base i català, al·ludint humorísticament a què els productes del Cantàbric són molt ben acollits per la cuina catalana.

Crits de ¡Visca Catalunya Lliure! i de ¡Gori Euzkadi Ezkatuta!, acolleixen la breu i abrandada peroració del Delegat d'Euzkadi.

Seguidament s'aixeca a parlar el senyor Miquel Santaló, el qual és acollit amb una xardorosa i prolongada ovació, el que posa de relleu, una vegada més, com la gent del nostre partit estima a l'honorat i prestigiós cabdill dels homes d'esquerra de les terres gironines.

Un cop fet el silenci, el senyor Santaló, visiblement emocionat, comença el seu discurs dient que, després de moltes d'angúnies punyents, sent un goig i una emoció profunda en veure aquell aplec de catalans fervorosos allí reunits per a recordar i festejar la fundació d'E. R. de Catalunya, el gloriós partit de Macià i Companys.

Això, després de tants anys d'exili, és una prova innega-

ble de la virilitat del Partit, del tremp de la Raça i de la confiança en el futur.

Unes veus aïllades primer, i l'entusiasme en dues petites reunions després, poc abans d'aquesta comunió de catalans, l'una celebrada a casa d'un estimat amic gironí, i l'altre amb tot un grup d'elements oficials del partit, ja van aclarir les boirines del pessimisme de l'esperit davant el perill d'una crisi, la qual podia dur-nos a una situació compromesa.

El perill s'ha superat, i podem dir que l'Esquerra és tan ferma com sempre per honorar Catalunya, i per a posar-se una vegada més en peu de lliure per a l'alliberació de la nostra Pàtria.

A les cartes d'uns bons amics de Mèxic, requerint-me per a assistir aquest acte, s'hi afegeixen la del venerable i digníssim President de tots els catalans, senyor Josep Irla, enviada des del seu refugi de Sant Rafael, sempre de cara a les aigües del Mediterrà, plena de fe i de coratge saludant a tots els presents, i un telegrama, arribat a les vuit d'aquest matí, del Secretari General, senyor Josep Tarradellas, en aquests termes: "Demano en nom de l'amistat tingueu confiança (Stop) No abandono res (Stop) Silenci obligat resultat cartes juliol (Stop) Dia vindrà que tothom comprendrà motius de la meva actitud (Stop) Avui puc dir-vos que molt aviat reprendré actuació (Stop) Abraçades per tots (Stop) Vostre."

Ja veieu el ressò de l'encertada iniciativa dels directius del Partit a Mèxic.

Ni la follia estesa arreu del món, ni les màquines infernals de les bombes atòmiques i d'hidrògen, no podran matar l'ànima nostra ni la nostra voluntat. I el temps ens durà, més aviat o més tard, l'hora propícia per entrar en acció, sota el guiatge de les institucions cabdals que Catalunya va donar-se per la reconquesta de la nostra terra i per a sumar-nos al concert dels pobles liberals i humans, els quals han d'establir en el món el regne de la pau i de la justícia social.

Enlaire, doncs, els cors, i dempeus, aixecant la copa com un càlzer amb l'esperit abrandat, i amb el record envers als nostres companys morts en la guerra i en l'exili.

Amb la fe posada a les generacions presents i futures, diem, una vegada més, en la intimitat d'aquest recinte i per a què retrunyí arreu: "¡Visca Catalunya!"

Una grandiosa ovació i crits també de ¡Visca Catalunya!

El President donà per acabat l'acte amb un breu parlament de gràcies, renunciant, per exigències de l'hora, a resumir i subratllar els discursos patriòtics i amables que precediren, remenciant especialment a les senyores que, amb la seva presència, ens acompanyen amb la gràcia de la seva persona a tots els actes de l'Esquerra.

Aquest missatge, escrit espontàniament i signat per tots els assistents a l'acte, fou tramès al Presidente Irla.

Molt Honorable Josep Irla,
President de la Generalitat de Catalunya
Cogolin (França).

Aplegats aquest vespre uns dos cents amics i correligionaris, amb representacions dels republicans espanyols, gallecs i bascos, al redós del Restaurant "Ambassadeurs", en commemoració del XXIIIè Aniversari de la constitució del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, us adreçem una cordial i entusiasta adhesió amb el pensament fix a la Pàtria".

Visqueu molts anys.

Mèxic, 24 d'abril de 1954.